

BESZÉLGETÉS ZSÓTÉR FERENCCEL

INTERVIEW WITH FERENC ZSÓTÉR

Tóth Róbert

Országos Meteorológiai Szolgálat, Marczell György Főobszervatórium, 1181 Budapest, Gilice tér 39., toth.r@met.hu

Összefoglaló. Zsótér Ferenc egykori meteorológus munkatársunk egyetemista kora óta pontosan, lelkiismeretesen végzi a meteorológiai megfigyeléseket Budapest Rákoshelyen, amiért az Országos Meteorológiai Szolgálat elismerő oklevéllel jutalmazta. Ekkor kértem meg egy visszatekintő beszélgetésre.

Abstract. Ferenc Zsótér, our former meteorologist colleague has been carrying out meteorological observations in Budapest Rákoshely precisely, conscientiously since his college age. Therefore Hungarian Meteorological Service awarded him with Certificate of Merit. On this occasion I asked him for a retrospective interview.

Zsótér Ferencsel 1985–90 között voltunk munkatársak az Országos Meteorológiai Szolgálatnál. Ő a Ferihegyi Időjárás Radarállomáson dolgozott, én pedig a Központi Meteorológiai Intézet Agrometeorológiai Kutató Osztályán. Így közvetlenül nem kerültünk munkakapcsolatba az akkori, a mainál lényegesen nagyobb létszámú OMSZ-ban. 2013-tól azonban feladataim közé tartozik a társadalmi csapadékmérő hálózat ügyeinek intézése. Ekkor tapasztaltam, hogy több egykori munkatársam csapadékmérő észlelőként áll továbbra is a Szolgálat rendelkezésére: Kerényi Péterné, Kostyó István, Kövesdi László, Miklósi Csaba, Tóth Pál, Ventura Eduárd (2015-ben bekövetkezett haláláig), Zvara Ernő és Zsótér Ferenc. Zsótér Ferenc páratlanul hosszú ideje, 63 éve végzi megbízhatóan a csapadék megfigyelést Budapest Rákoshely állomáson. Ezt a munkát 2016-ban a Meteorológiai Világnapon az OMSZ elnöke elismerő oklevéllel jutalmazta. Ekkor kérdeztem meg Ferit, hogy mesélne-e az elmúlt 85 évről, a Szolgálatnál eltöltött időszakról és az észlelést felölöző 63 évről. Szívesen vállalta, s ez ügyben április elején felkerestem XVII. kerületi otthonában. Feri csendes, családi házas övezetben lakik, kellemes virágillat és madárfütty fogadott.

Honnan származik a család, s a kisé szokatlan vezetékneved?

A család görög hajózó-kereskedő őstől származik. A görögök a 18. század második felétől nagyobb létszámban telepedtek le Szegeden és környékén. Ma is számosan

élnek Zsótér (ΣΩΤΗΡ – eredeti görög nyelven) nevű emberek ezen a vidéken. Közülük kiemelkedik *Zsótér Andor* (1824–1906), aki 1845-ben alapította meg a Csongrád Megyei Takarékpénztárt, 3500 kötetes könyvtárat gyűjtött és alapítója volt a Szegedi Honvéd Egyletnek.

A gyermek és diákévek

Az 1879-es nagyárvíz idején sokat segített a városnak. Érdemeiért 1892-ben kapott nemesi címet Ferenc Józseftől „Szatymazi” előnévvel. Apai ágon a nagyapám Mindszentről származik, a Pick Szalámigyár (1869-ben alapította Pick Márk) elismert üzemvezetője lett. Anyai nagyapám asztalos volt Kőbányán, amíg az államosítások idején el nem vették a műhelyét. Ezt a nagyapámat én magam is, de az egész család különösen tisztelte, szerette.

Édesanyád neve Ranyák Sarolta, rokonságban áll-e a IX. kerületi Tompa utcai Ranyák Üvegtechnika tulajdonosával?

Hát ezt meg honnan tudod? A céget 1967-ben alapító Ranyák György apja az édesanyám öccse volt. Édesanyám a Központi Statisztikai Hivatal külső munkatársaként dolgozott. Édesapám a Ganz Vagon és Gépgyárban művezető volt. 1931. október 21-én születtem itt Budapesten. Két bátyám is élt rövid ideig, az egyik egészen kis korában, a másik 9 évesen hunyt el. A testvér mindig is nagyon hiányzott az életemből, ezt a barátaim és azok családjai pólták.

Hova jártál iskolába?

A négy elemi itt az utca végén lévő iskolában végeztem. Utána a gimnázium első négy évét a piaristáknál jártam, ami inkább humán jellegű oktatást adott. Itt osztálytársam volt Simon Tóni, akivel aztán az egyetemen is egy évfolyamon tanultunk. A gimnázium következő négy évét már a reál jellegű Vörösmarty Gimnáziumban végeztem, ott is érettségiztem. Itt egy alkalommal Bodolai István tartott érdekes előadást. Később az egyetemen ő adta a szakdolgozatom témáját is és sokat segített az elkészítésében.

Felnőttként, apaként

Hogy vészelted át a második világháborút?

Lényegében szerencsésen. Budapest ostromát egy közeli szomszéd pincéjében éltük át. A málenkij robot is a nevéhez híven röviden alakult, amikor a család felnőtt férfait utasították az oroszok, hogy a közelben lehullott és fel nem robbant bombát, valamint egy elpusztult lovat ássanak el. Ezután mindegyikük haza térhetett. Ezt követően persze jó ideig még nehéz volt bejutni a belvárosba gimnáziumba.

Mi indított a meteorológus pálya irányába?

Hille Alfréd Repülési meteorológia című könyvét lapozgattam, az keltette fel az érdeklődésemet. Felvettek az ELTE TTK meteorológus szakára, az ötvenes évek második nagy létszámú évfolyamára jártam. Egyik alkalommal dinamikus meteorológia előadáson elaludtam, amit rendkívül szégyelltem. Dési Frigyes előadó ezt persze nehezményezte és némi éllel jegyezte meg, hogy nem

kellett volna előző éjjel olyan soká mulatni. Az elalvás oka azonban nem ez volt, hanem az elhatalmasodó tüdőgyulladásom. Ahogy később ez Dési tudomására jutott, behívatott és megenyhülten kibékültünk. Az egyetem harmadik évében már dolgoztunk is az OMI-ban. Simon Tóni az ionoszféra kutatásban segédkezett, én pedig Hajósy Ferenc osztályán csapadéklapokat ellenőriztem, majd a rádiószondázásban vettem részt. A diploma 1955-ben történt megszerzése után ide hívtak dolgozni. 1956-ban azonban januártól talán szeptemberig katonaként kellett szolgálni a légierőnél Szolnokon és Tápiószentmártonban.

Milyen területen kezdtél el dolgozni az OMI-ban?

1957. július 1-től 1958 végéig tartott a Nemzetközi Geofizikai Év. Ebben a Marcell György Obszervatórium is részt vett a szokásosnál jóval intenzívebb megfigyelésekkel és kutatásokkal. Így 1957-ben a Nemzetközi Geofizikai Év státuszára vettek föl, majd egy év múlva kaptam meg a végleges kinevezésem. Rádiószondázás volt a feladatom. Mintegy tíz év múlva Ferihegyre kerültem a Repülésmeteorológiai Osztályra. A szolgálatos beosztást jól viseltem, nem okozott problémát. Az 1973-ban megalakult Központi Előrejelző Intézet (KEI) igazgatója, Varga-Haszonits Zoltán pályázatot írt ki a Repülésmeteorológiai Osztály osztályvezetői posztjára, miután az addigi vezető, Lépp Ildikó Genfbe távozott a WMO-hoz. Így lettem osztályvezető a megbízásom lejáratáig.

Az országban először Ferihegyen üzemelt időjárás radar, egy NDK-gyártmányú BWR-X12 1969-79 között. Ezután indult a szovjet MRL-5 típusú radarokból országos hálózat

szervezése.

Milyen feladatod volt ebben?

A hálózat munkájának tervezését a Radarmeteorológiai Csoport végezte, amiben én is részt vettem. Az első mobil radarállomást az LRI (a repülőtér üzemeltetésére a MALÉV-tól leválasztott Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság) állította fel 1980-ban a Ferihegyi repülőtéren. A szakmai munka megszervezését végeztem, műszakilag az LRI szakemberei gondoskodtak a radar üzemeléséről. Sajnos, sok műszaki hiba fordult elő. Amikor a radar szolgálatszerűen még nem üzemelt, egyik vasárnap délután a feleségemmel elkerékpároztunk a ferihegyi radarhoz. Észrevettem, hogy sok Cb alakult ki Budapest felett az égen és ezek gyorsan fejlődnek. Riasztottam a szolgálatos munkatársakat. Nem sokkal később olyan heves zivatar tört ki orkán erejű széllel, ami 42 cm-rel elmozdította a radart a helyéről. 1988. január 1-jén lettem a KEI Ferihegyi Időjárás Radarállomásának osztályve-

zetője. Akkor 12 fő dolgozott az osztályon. A méréseket félóránként végeztük, a konvektív jelenségeket térképeken tüntettük föl. 1990 októberében mentem nyugdíjba, de a munkatársaimmal nem szakadt meg a kapcsolat. Az osztály dolgozóit minden évben meghívtam az otthonunkba, amit jó szívvel el is fogadtak és részt vettek ezeken a találkozókön.

Hogyan lettél csapadékeszlelő?

Az egyetlenem kértek jelentkezőket csapadékmérőnek, s 1953. június 1-seje óta csinálom. Az OMI 431/11-1953 (Rákoshegy Ady u.) számú szervezési lapja szerint az észlelő neve: Zsótér Ferenc, foglalkozása: egy. hall., az észlelő helyettese: Zsótér Lajosné. Igen, távollétemben édesanyám végezte a méréseket. Egyszer fogadta Kéri Menyhért urat is, aki egy egészségügyi intézet munkatár-

szeget: 129,3 mm-t. A havi minimumot pedig 1986 szeptemberében, mindössze 0,9 mm-t.

Mesélj egy kicsit a közvetlen családról!

Feleségemmel együtt jártunk elemibe. Ő közgazdasági iskolát végzett, iskolatitkárként dolgozott. 1956-ban házasodtunk össze, végtelenül türelmes volt 58 éven át. Nyugdíjas éveinkben szívesen utazgattunk. 2014 augusztusában hagyott itt. Két lányunk és egy fiunk született, s van hat unokám is, mindegyikük diplomás. Van a közeliünkben egy közösségi ház, ahova gyakran jártak festők vagy például a piarista tartományfőnök. Itt tevékenykedtünk a kiállítások szervezésében, a helytörténeti anyagok rendezésében. 2012 nyarán egyszer jövnünk ki az utca végén levő templomból, s a lépcsőn a közösségi ház igazgatónöje azzal fogadott, hogy „Feri bácsi, szeptem-

A diploma megszerzésének 40. évfordulóján 1995-ben; a képen balról Zsótér Ferenc, Ambrózy Pál, Valkó Péter, Gubola Mária, Ligeti János, Antal Emánuel, Szalai Gabriella, Polgár Endre, Tárkányi Zsuzsanna, Vadkerti Ferenc, Dobosi Zoltán, Felméry László, Zách Alfréd, Horváth László és Csomor Mihály

sával a csapadékmérő edény alján maradt esővíz üledékből vett mintát, olyan szándékkal, hogy összehasonlítsa egy városi és egy zöldövezeti csapadékmérőben mennyi és milyen a lerakódott por és egyéb anyag. A csapadékmérő állomás 63 éves története során 1963. szeptember 8-án mértem a legnagyobb napi csapadékös-

zerben te leszél Rákoshegy kitüntetettje”. Akkor kaptam ezt a díjat.

Köszönöm a beszélgetést, jó egészséget kívánva reméljük, hogy még hosszú évekig segíted méréseiddel a Szolgálat munkáját.

A ferihegyi radar telepítése

A „Rákoshegyért” Díj és emléklakett

A csapadékmérés 63. évében (2016. április 6.) Rákoshegyén